

ken predikan, sedan recens. i förväg uttrat sig sålunda: "Intet påminner om fönskillnaden under Guds-tjensten här till dess helgd, kallad "Qwinnopredikan."

Hvarken för att bjuda till att uppså såsom förswarare för Predikanten, som icke behöfver af andra förswaras, eller såsom klandrare af recensenten, hwilken såsom Seminarist, (förmodligen docerande) och således mågtig att gifwa en predikan sitt grundliga bedömande, icke bör kunna klandras, wägar dock en, som icke varit i tillfälle att begagna något Seminarium, emedan långt före Seminariers inrättande, han blifwit både såsom Prest och pastoraliter examinerad, utan att likväl ännu wara Pastor, men, som således tjenstgjort i Församlingen, både under den förra och den nuwarande kyrko-handbokens tid, och, till underdånig åttlydnad af Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift wid handbokens sanctionerande, på hwarje tid och för hwarje tillfälle, iakttagit den gällande ritualen, göra (måhända till egen esterrättelse och öfvertygelse) wördsamligen följande frågor:

1:o Predikan har namn af "Qwinnopredikan" emedan den behandlar qwinners både skyldigheter och lycksalighet, hwilket betraktelsesämne, dem särskildt angående, recensenten icke anser tillhöra Predikstolen. I huswudstaden predikas Ottesångarne på högtidsdagar, öfwer Texter, som höra till högtiden; men på wanliga Söndagar öfwer Catechesen, som innehåller, utom de Fem Huswudstaden, Morgons- och Aftonbönerne, Wördsbönerne samt Hus-taflan, som uti särskilda afdelningar, sammansatte af Bibliska språk, påminner om särskilda personers skyldigheter såsom medlemmar af ett werldsligt samhälle. Deribland förekommer en Text, som har till öfverskrift: "För gifta Qwinnor." I händelse jag ännu en gång skulle komma att predika öfwer samma Text, får jag, till min esterrättelse wördsamt fråga: Om hwilka Stats-medlemmars pligter bör jag hädanefter tala öfwer denna Text, att deraf icke måtte blifwa en Qwinnopredikan?

2:o Ut i nu gällande Handboks kyrktagnings-formulaire finnas icke de orden: Herren beware din in- och utgång nu och till ewig tid! Kan då en Predikant, som nyttjat dessa ord, för att dermed sluta sin predikan, sägas med dem kyrktaga, då de icke widare äro för kyrktagningen föreskrifne? Dessutom har jag icke sett att, i Stockholms kyr-

kor, kyrktagningen egt rum på predikstolen, der förmodligen, i den händelse qwinna, som skall kyrktagas, skulle intaga sin plats jemte Presten, hwilket skulle bli ganska besynnerligt att påse. Frågas derföre wördsamligen: Måne icke ifrågawarande önskan kan snarare anses wara begagnad i likhet med hwilket annat bibelspråk som helst; ty icke är det att förmoda, det Konung David, sjungande sin wisa i högre öfwer, förhade något kyrktagningsbestyr, när han uti sin 121:sta Psalm önskar uti 8:de versen, hwarifrån dessa ord synas wara öfverslöttade: Herren beware din utgång och ingång ifrån nu och i ewigh.t! Lita så litet man kan antaga, att David då kyrktog, likaså litet kan man förklara Predikantens uttryck från Predikstolen, Mariae-Bebådelsedag, för en kyrktagning, ty då skulle man, med mera skäl kunna säga om en annan af huswudstaden wäldige Predikanter, att han, ifrån Predikstolen jordsäfte lif, då han öfverjade sin Predikan med begynnelsen af ännu gällande jordsättnings-formulaire: "Af jord är du kommen. Jord skall du åter warda. Jesus Christus, vår Frälsare, skall dig uppväcka på den yttersta dagen."

3:o Namn af tjänarinnor, såsom barnafödelsestör." Jag wille ännu en gång wördsamt fråga: om icke alla qwinnor, de måga wara barnafödelsestör eller icke, kunna komma under "namn af tjänarinnor." Inför Gud äro de det, liksom Maria, hwilken om sig sade: Si! Herrans tjänarinna. Men, om jag måhända undantager sådana ogifta qwinnor, som, egande någon jordiskt förmyndighet, blifwit af Kongl. Maj:it i råder för myndige förklarade, synes mig som qwinnor i hwilket medborgerligt förhållande och inom hwilken hushålls krets som helst, kunna också inför menniskor få namn af tjänarinnor.

(Slut e. a. g.)

Fragmenter ur min Resejournal.

N:o 4.

Bref till Kongl. Bibliothekarien L. Hammarfeldt.

(Forts. fr. N:o 71.)

En elektricitets-maschin wisades mig, och om tiden tillåtit, skulle jag haft åran deraf sånda

en copia. Han war upphängd å en spif på väggen. Sjelfwa maskinen liknade ett långt skaf, wid handtaget och åndan beford med mesing. Wid nämnde ånda war en kedja af hopwiradt tagel och från hwilken, när maskinen sattes i rörelse, elektriska smållar utgingo. När Tit. kommer att göra sitt inträde i Wetenskaps-Academien, anhåller jag att Tit. i sitt tal ej förglömmes inberätta denna upptäckt, såsom en egen länk till de nyaste observationer öfwer electriciteten, som, märkbart nog, wisar sig i så hög grad åfwen i tagel.

En penna eller ett prof på Chinesernas sätt att skära skrispennor presenterades. Jag ihågkom härwid med stolthet våra Swenska författares wäl skurna pennor, och glädde mig innetligen att ej leswa i ett så barbariskt land som China, der pennorne äro så tillyrade, att de löpa med sin författare från det ena hörnet af papperet till det andra, jag will ej tola om de monströsa figurer eller bokstäfwer de rita, och swårigheten af att låra detta egna galleri af fräktfötter, hwartil fordras, för en simpelt handwerkare, det icke ringa antal af 10 tusende karakterer. Tänk då, huru många billioner tarfwas för att wara en stiftlig Bibliothekarie wid det Kongl. Bibliotheket i Peking, det will säga, kunna obehindradt låsa Titlarna på alla der förekommande böcker.

Genom ofwannämnde andre Bibliothekarie, som hade den utmärkta godheten att föra mig omkring, underrättades jag, att de lärda samsunden för det närwarande woro tillstängde, emedan de om sommaren ega ferier, men återtaga sina sessioner om hösten och wintern. Jag kan således om dem ej meddela något intressant. Min tid war på så ganska knapp, emedan jag innan natten förefatt mig wara i Wreta.

På wägen från Eddertelse samtalade jag med min förswenn om Schellingska philosophien, hwilken han sade sig aldrig hafwa hört omtalas. Jag tillhörd honom då, till hans förkofran i stället för skjutspenningar, de twänne utkomna delarne af Tit. Philosophiens historia, på det han derigenom måtte komma i stånd att något intränga i philosophiens mysterier och åtminstone hafwa en kort historisk öfwerblick — men hwad tyckes wäl, den bestiala menniskan nekade dertill. — Så är det att lasta perlor för de beklöfwade djuren.

Omkring Nyköpning sades mig, att den bästa Swenska talades. Härwid rann det mig i sinnet att framdeles på min återresa taga med mig en landtbo från den orten, såsom Språkmåstare för våra litteratörer och tidningskrifwars, hwilka prunsa med att kunna allting annat, men skämmas för sitt eget låra modersmål.

Ungefär mellan 10 och 11 på aftonen anlände jag till Wreta. Jag blef genast indfögnad med en ganska god quällsward af färskt bröd, smör, mjölk och en delikat hjerpe. Jag erinrade mig då, att här fordom varit beläget det namnkunniga Wreta kloster, ett bland de äldsta i riket, och anlaggt af Konung Inge 1728, som också der blef förgifwen. Hur och när det sedan blifwit förwandladt till en sådan råfwarekula, är mig obekant, om ej under Dackesfejden. Imellertid forskar den gamla goda plägsden, att ankomne resande wäl herrbergeras och förses, så att Wreta måhända är att betrakta som det bästa nutidens kloster mellan Stockholm och Nyköpning. Sedan jag souperat, blef mig anwisat ett enstaka rum till soffkammare. Gardinerne woro nedsläppta, jag uppdrog min klocka och fann att den war nära tolf. Jag medger, ehuru Tit. känner min oförstråktthet, att en kall rykning liksom genomtoyp min lekamen, när jag tänkte mig ligga på ett ställe och i ett rum, der kanske fordom mankar haft sina logementer. — Jag ertog min ryffel, underfökte rummet, lade min pennknif uppspänd bredwid mig och gick till hwita. Jag kan ej bestämdt uppgifwa huru länge jag sofwit, då jag plötsligt wakenade af ett buller. Jag gnuggade mina ögon och blifvade opp. Men hwem kan föreställa sig min försträckelse, då jag såg en man i munkläpa och med ett brinnande waxljus i handen stå framför mig. Jag wille skrifa, men han gjorde ett tecken med sitt högra pekfinger och jag sönt nästan fanstlös tillbaka i bädden. Han hade en papperstrulle under armen, hwilken han för mig utweklade. Han winslade åter och pekade på den samma. Wilt mod återkom, jag påsatte mig mina kritiska glasögon och hwad såg jag? Yheroklydes om Gudarne och Naturen, en skrift i 7 böcker. Drestes utweklade han en annan papperstrulle som innehöll Thales, en tredje Anaximandros, en fjärde Anaximenes skrift, med ett ord alla de 7 Grefiska W

tes. Till besert undfagnade han mig med några förlorade skrifter af Plato. Min förtjusning sies grades härvid till det högsta, jag grep efter pappersrullen, då munken med detsamma försvann under golfwet. Jag kunde ej derefter sofwa en blund. Skulle det ej, tänkte jag, wara en möjlighet, att dessa skrifter ännu finnas i behåll? Hvilken dyrbar skatt, då wi knappast ega qwar af de förra mer än: Pherecydis Fragmenta, collegit emendavit, illustravit &c. Fried. Guil. Sturz. Gora, 1789, 8:o. Jag besidde genast att inmarschera till Gästgifwaren för att så låna en hotstäng, till golfstjornas uppbrytande. Ly wär förglömd jag i min entusiasm att kasta några kläder på mig. Uten betänkanse steg jag in, der hela familjen låg i sin söta sömn. Ett gällt skri war det första, som wäckte mig. Du, se hwita frun, sade dottren, och kastade täcket öfwer hufwudet. Ut din f—n dundra de gästgifwaren och slängde en sidsweltnekt efter mina ben, som säkert blifwit aflagna, om jag ej genom ett lyckligt begagnande af Hr Lings gymnasiefik lärt mig att undwika farorna. Jag tog förden skull i ögonblicket ett höpp opp i spiseln, från hwilken tribun jag på följande sätt tilltalade gästgifwaren.

Min Herre!

Näppligen kan historien förete någon större olycka, den menstoslägtet lidit, än då det rara och kostbara Bibliotheket i Alexandria på den grymma Califen Omars befallning påtändes för att uppgå i lågor. Därför warade branden i hela trenne dagar, och massan af 830 tusen folianter, 760 tusen quartband, 352 tusen permbref och 19 årskrifter i duodece war offret af den oersättliga förlust, som uppsteg i rökt och låga. Så förintades i ett ögonblick, hwad sekternas wisaste tänkt och författat i wetenskap och konst, så gick genom tre dagars ofbränd menskligheten flere årtusenden tillbakå i kultur och upplysning, så förhärjades genom en mans hand det, hwarpå millioner arbetat, så nedslogs det sanningstempel, i hwars ljus wårt slagte war ämnadt att wandra, så förwandlades till aska det gull, som ej gräfwes eller hemtas ur egenytans schakter eller diwersibbets skattkammrar. Och hwad ega wi nu? såsom spyllror efter steypsbrott på ett haf, ligga boksamlingarne strödda omkring.

Bibliothekerne i Wien, Paris, Dresden, London — ja wisserligen stänka de en sägnesam anblick — men de äro dock att förlifna wid små sandkorn mot ett majestätiskt och af stjärne bekransadt berg, då man tänker på det stora Alexandrinska Bibliotheket och dess omätliga förräder! — Men har då ej ödet ryckt undan tidens allthärjande hand någon dyrbar öfwerleswa? Är intet hopp öfrigt för kommande seklar? Är natten blefwen wår Gudom och mörkret wår beherrskare? Stro wi lifsom slafwar smida de blott wid det som nutiden förmår framalltra, utan att wäga kasta en blick in i det förflutna? O du allt förstande sanning! Är du då för alltid jagad från jorden? Örbja dina sjäat aldrig mer i döblighetens stumma nejder? Jo — ännu lefwad du, ännu andas du, ännu eger du dina utforade, dina redskap, dina wänner, dina förswarare, som arbeta, som nitåtiska, som uppoffra sig — som wäga allt — ja till och med att från denna tribun förkunna werlden, i trots af förföljelser, krassten af dina wälgörande strålar ljus.

Härvid hörde jag den älskwärda dottren högt snyfta under täcket, så rörd hade hon blifwit af mitt tal, hwilket hon tog för en predikan och mig sjelf för en af de namnkunnige lärarne ned i Småland. En motsatt werkan ästodkom min oration på gästgifwarens hålft. Hon tog mig ännu för samma hwita fru, hwarmed dottren, wid min första anblick hellsat mig, och började att gala i sängen, emedan, som man wet, gaffar fly wid tuppprop. Jag skall wäl bota dig jag, ropade gästgifwaren, och ryckte ned en gammal carbin från wäggen. Jag tog genast ett höpp ned ur spiseln, lopp som en blirt ut genom dörren och stod midt på gården. I detsamma waknade jag, och fann mig hafwa gått i sömnen. Solen kastade sina strålar neder i dalarne, jag skyndade in för att framhärda en Tit.

Tillgifne Tjenare.

P. S. Förlåt brädskan och slurfwet.

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

K o m m e t e n.

N:o 73.

Onsdagen den 12 September 1827.

Walter Scotts Åsigter öfver Stat och Ständsskillnad.

Argus har på en tid icke gifwit mindre än 10 representationer på 15 trummor, med affeende på vårt nu warande representationsfatts oduglighet. In har han dragit fram ur sin dammiga strubb Svea och Litteratur-Tidningen, än Herr Professor Cellers Ett och Annat, under ideliga korstecken och exclamationer. Äfwen Kometen har haft den luckan att ej blifwa förgåten. Wi wilja för denna gång ej twifwa härom. Wi hafwa redan flere gånger misat, att till idéen af stat, om den skall förtjunga detta namn, nödwändigt hörer olika stånd, att alla stater för eller senare utveckla sig på detta sätt, derföre att menniskanaturen är sig alltid lik i alla werldsdelar och klimater. Den ena länken af stitekroppen måste wara den kämpande och försvarande, en annan den lärande och undervisande, en tredje den närande, som sönderfaller i twänne, handel och jordbruk. På det att nu af dessa ingen må bli den allrådande och ensamt herrskande i samhället, så är det tydligt, att de måste alla lika jemt deltaga i det allmännas wärd och styrelse, d. å. ingen derifrån utestutas. Walter Scott i sin Napoleon yttrar om stat och ständsskillnad följande:

”Egentlig mening är jemnlighet i rättigheter och inför lagen samt lika beskydd för så wäl den ringaste som den högsta, ett wäsendtligt wilkor för frihetens tillwarelse och njutning. Men införandet af ett jemnlighets-system, som skulle sätta hela massan af folket på samma höjd i anseende till wa-

nor, seder, böjelser och länkesätt, är en grof och lidlig motsägelse till samfundets naturliga utveckling. Det är ett fruktlöst försök, att wäga ett krig emot naturens lagar. Hon har olika bildat werldens utseende med berg och dalar, fält och stogar, och gjutit menniskokroppen i de särstilda former wi se, med alla dess stiljaktigheter i tyfist styrka eller swaghet. Hon har undwikit enformighet i alla sina werk, liksom hon förut afstybde tomheten; äfwen i de af hennes alster, som erbjuda den största öfwerensstämmelse, syns likwäl ingen öwilkorlig likhet. Intet blad är best och hållet likt det andra, och bland stjernornas oräkneliga skara, stiljer sig hwar och en från den andra i glans. Men hwad äro dessa spifika olikheter mot den oändliga mångfalden i menniskorakteren; dess passioner, anlag och lynnen, så konstfullt afmärta i olika förhållanden, att det, från Adams tid till vår, sannolikt icke funnits någon total öfwerensstämmelse emellan två individer? Om det likwäl icke wore nog med denna stiljaktighet kommer ännu ytterligare dertil inflytelsen af klimat, styrelse och plågseder, hwilket allt förändrer oändliga modifikationer. De förändersligheter, som utpkomma af den naturliga stiljaktigheten i själwägenskap äro otaligt mångfaldiga i mån af byfningens tillwext.”

”Witden må kanhända strota öfwer en slag rå jemnlighet inom wiisa patriarkaliska stammar; men den slugaste och starkaste, den stikligaste jägaren eller tappreste krigaren, tar snart wärdet öfwer de andra och blir deras konung eller anförare. En del af nationen uppstiger, genom lydliga talanger eller lydliga omständigheter, till höjden; en annan sjun-

